

Nijmegenaren en natuurinclusief bouwen

Peiling stadspanel 2024

Oktober 2024

Opgesteld door: K.W. Pruijsen, Bureau Strategie en Onderzoek, gemeente Nijmegen

Samenvatting

Aanleiding en vraagstelling

Dit onderzoek gaat over de perceptie bij Nijmegenaren van natuurinclusief bouwen: het rekening houden met de natuur bij (ver)bouwen. Dat kan bijvoorbeeld door geschikte nestplaatsen aan te brengen en groen aan te leggen als leefomgeving voor planten en dieren. De onderzoeksresultaten worden gebruikt bij het uitdragen van een speciale toolbox richting onze inwoners, het verder uitwerken van het gemeentelijk beleid en het streven naar een gezonde leefomgeving voor plant, dier en mens. We verzamelden in september 2024 informatie middels een stadspanelpeiling met ruim 1.600 deelnemers.

Nijmegenaren en natuurinclusief bouwen

Rond houding, kennis en affiniteit met natuurinclusief bouwen vallen op:

- Het belang van natuur in de stad wordt door inwoners groot geacht. Er zijn vaak instemming, enthousiasme en een gevoel van noodzaak zichtbaar;
- Het is lang niet altijd duidelijk of er voldoende aandacht voor natuurwaarden en -belangen is in Nijmegen. Panelleden wijzen bijvoorbeeld op een tegenstelling met de doorgaande verstedelijking van Nijmegen;
- Er wordt gepleit voor balans en afweging met andere maatschappelijke belangen.
- Achterliggende principes van natuurinclusief bouwen worden door veel inwoners gesteund, de specifieke aandacht ervoor en bepaalde terminologie zijn nog niet echt bekend;
- Het eigen handelingsperspectief is bij aanzienlijke groepen aanwezig, maar er zijn zeker ook Nijmegenaren die niet precies weten wat zijn zelf kunnen doen om nestplaatsen aan te leggen of de leefomgeving voor planten en dieren te verbeteren. Inwoners wijzen ook op een eigen verantwoordelijkheid van de gemeente in de openbare ruimte.

Hoe staan inwoners ten opzichte van natuurmaatregelen aan of rond de woning?

- We zien dat veel 'natuurinclusieve' maatregelen of al zijn genomen, of dat er belangstelling voor is.
- Veel panelleden geven aan een groene tuin te bezitten. Bij ongeveer een derde deel zijn nestplaatsen aan de woning aanwezig, hier is ook veel belangstelling voor.
- Groene gevels komen minder voor, de interesse is ook naar verhouding wat minder.
- Er is veel belangstelling voor groene daken, deze zijn nog niet zoveel aanwezig.

Welke (inhoudelijke) voorkeuren zijn er in relatie tot voorlichting?

Aansprekend in relatie tot voorlichting zijn vooral:

1. Bijen en vlinders;
2. De egel;
3. De huismus;
4. De eekhoorn.

De wezel komt minder positief naar voren.

Draagvlak/rol van de gemeente?

- In zijn algemeenheid is er veel draagvlak voor (voorgelegde) instrumenten rond natuurinclusief bouwen. Denk aan stimuleren bij verbouwing of renovatie, helpen met natuurmaatregelen rond woningen of een subsidieregeling.
- Voor stimuleren en helpen zijn meer voorstanders dan voor verplichten. Uitzondering is een grote steun voor natuurverplichtingen bij nieuwbouw.
- Een kleine groep is van mening dat de gemeente zich niet moet bemoeien met natuurwaarden bij (ver)bouw van woningen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
Achtergronden onderzoek	5
1. Natuurinclusief bouwen: houding en kennis	6
2. Natuurmaatregelen aan - en rond de woning	11
3. Aansprekende diersoorten en voorlichting	12
4. Rol van de gemeente	13

Achtergronden onderzoek

In november 2023 stelde ons college de zogenaamde Toolbox Natuurinclusief Bouwen Nijmegen vast. Dit instrument voorziet in de ambitie om natuur standaard mee te nemen in ruimtelijke plannen, en de basiskwaliteit natuur in de bebouwde omgeving te behouden en versterken. Informatie vanuit het perspectief van onze inwoners draagt bij aan de verdere beleidsinzet en toepassing van instrumentarium rond natuurinclusief bouwen in Nijmegen.

Dit onderzoek gaat daarom over de perceptie van burgers van natuurinclusief bouwen: het rekening houden met de natuur bij (ver)bouwen. Dat kan bijvoorbeeld door geschikte nestplaatsen aan te brengen en groen aan te leggen als leefomgeving voor planten en dieren.

Doel onderzoek/probleemstelling

Centraal staat het aanvullen van vakmatige informatie over natuurinclusief bouwen in onze stad met inzichten vanuit de beleving door burgers. De onderzoeksresultaten worden gebruikt bij het uitdragen van de toolbox richting inwoners op het gebied van communicatie en uitvoering, het verder uitwerken van het gemeentelijk beleid en het streven naar een gezonde leefomgeving voor plant, dier en mens.

De onderzoeksvragen:

1. Welk percepties leven er onder Nijmegenaren ten aanzien van natuurinclusief bouwen?
2. Hoe staan inwoners ten opzichte van concrete maatregelen aan of rond de woning?
3. Welke (inhoudelijke) voorkeuren zijn er in relatie tot voorlichting?
4. In hoeverre is er draagvlak voor stimulerende of verplichtende maatregelen gericht op burgers en bedrijven/instellingen (rol van de gemeente)?

Onderzoeksopzet en respons

Om de hierboven genoemde onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden verzamelden we informatie middels een stadspanelpeiling. Een veldwerkperiode van ruim twee weken in september 2024 leidde tot een respons van 1.610 panelleden (34% respons). Dat is voldoende om conform de wens van de opdrachtgever bruikbare uitspraken te doen op stadsniveau.

1. Natuurinclusief bouwen: houding en kennis

Rekening houden met de natuur bij (ver)bouwen

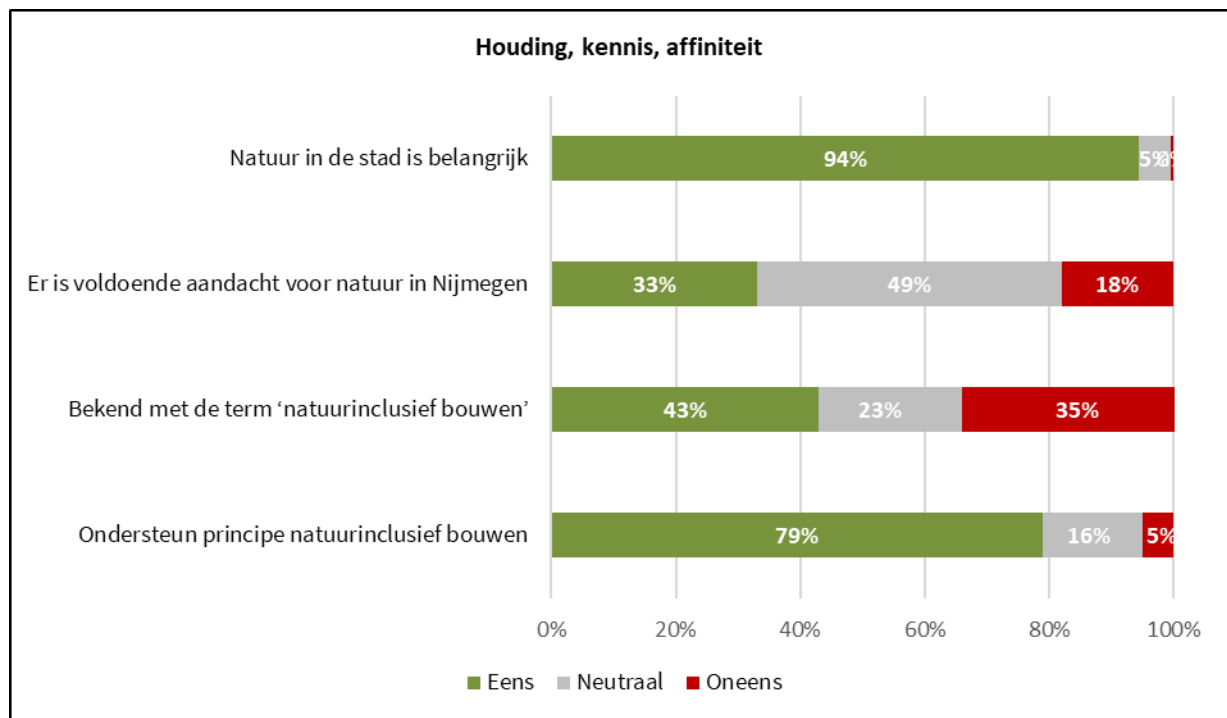
Het gemeentebestuur wil ervoor zorgen dat ook in de toekomst verschillende planten en dieren in de buurt van woningen kunnen leven. Uitgangspunt is daarmee om aan inwoners, verhuurders, bedrijven en instellingen te vragen om bij nieuwbouw of verbouw van panden:

1. Geschikte nestplaatsen aan te brengen voor bijvoorbeeld gierzwaluw, huismus of vleermuis;
2. Groen aan te leggen als leefomgeving voor bepaalde planten en dieren.

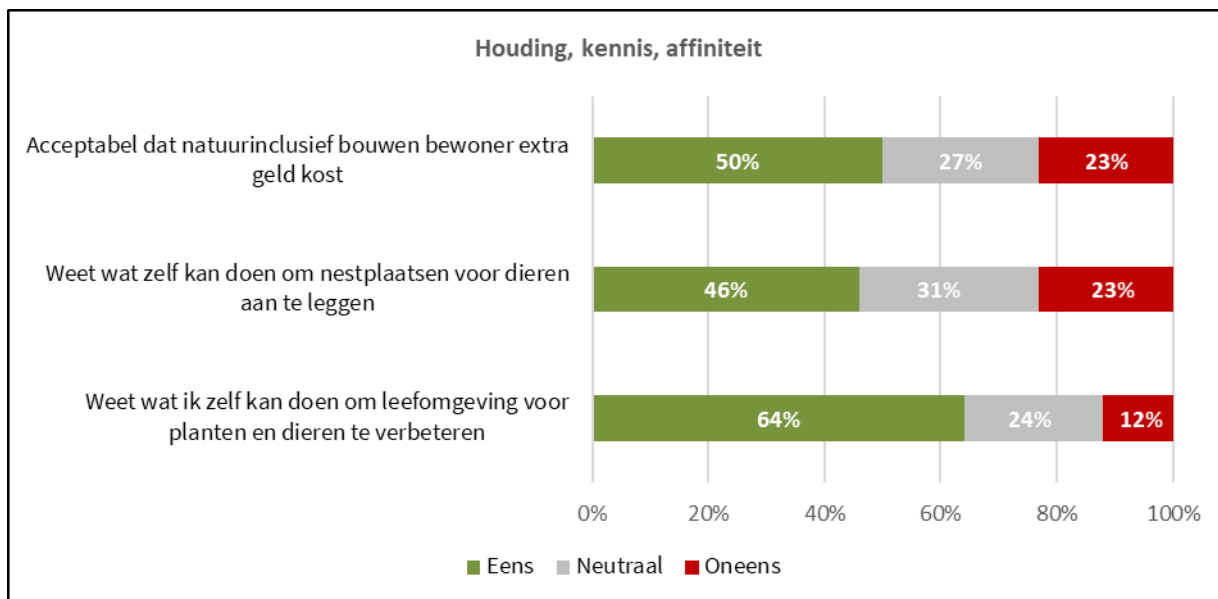
Hiervoor wordt ook wel de vakterm 'natuurinclusief bouwen' gebruikt.

Als het gaat om het rekening houden met stadsnatuur bij het bouwen of verbouwen binnen Nijmegen, hoe verhouden Nijmegenaren (het stadspanel) zich tot belang, mate van aandacht, bekendheid en steun voor het principe?

Houding en kennis binnen het Nijmeegs Stadspanel

Bron: Peiling Stadspanel, september 2024

Bron: Peiling Stadspanel, september 2024

Rond houding, kennis en affiniteit met natuurinclusief bouwen valt het volgende op:

- Het belang van natuur in de stad wordt door inwoners groot geacht;
- Het is lang niet altijd duidelijk of er voldoende aandacht voor natuurwaarden en -belangen is in Nijmegen;
- Achterliggende principes van natuurinclusief bouwen worden door grote groepen gesteund, de specifieke aandacht en terminologie zijn nog niet echt bekend bij onze inwoners;
- Het eigen handelingsperspectief is bij aanzienlijke groepen aanwezig, maar er zijn zeker ook Nijmegenaren die niet precies weten wat zijn zelf kunnen doen om nestplaatsen aan te leggen of de leefomgeving voor planten en dieren te verbeteren.

Meer achtergronden

Wat vinden panelleden ervan dat de gemeente Nijmegen meer aandacht wil geven aan een natuurvriendelijke leefomgeving aan - en rondom woningen? Er is desgevraagd veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een korte toelichting te geven.

Uit een conceptuele inhoudsanalyse komen tien hoofdlijnen naar voren:

1. Veel steun, enthousiasme, een gevoel van noodzaak;
2. Ondersteuning, waarbij aandacht wordt gevraagd voor specifieke zaken;
3. Opmerkingen over balans en afweging met andere maatschappelijke belangen;
4. Suggesties over de rol van de gemeente;
5. Wijzen op een eigen verantwoordelijkheid van de gemeente (openbare ruimte);
6. Kanttekeningen, mitsen en maren;
7. Relaties gelegd met het (actie)programma Steenbreek;
8. Wijzen op een tegenstelling met lopende verstedelijking binnen – en buiten de stad;
9. Verdeeldheid over onderhoud en maaibeleid;
10. Relatie gelegd met aanpak hittestress.

Met behulp van citaten geven we meer inhoud aan de hoofdlijnen binnen de reacties. Er zijn citaten gekozen illustratief zijn en/of model staan voor vaker voorkomende reacties.

Steun, enthousiasme, gevoel van noodzaak

“Belangrijk om waar mogelijk de natuur zoveel mogelijk te integreren in de woonomgeving.”

“Dat vind ik fijn. Door de bouwdrift van de mens verdwijnen er veel dieren en planten. Het is fijn wanneer er weer meer ruimte hiervoor komt. “

“Enorm belangrijk! Er verdwijnen nog altijd veel bomen en ander groen -en daarmee ook ruimtelijke verbindingen-, rondom bouwprojecten, zowel bij woningbouw als bij aanpassingen aan infrastructuur. “

“Heel belangrijk. Ook in de stad kan natuur bestaan. “

“Uitstekend uitgangspunt: Nijmegen heeft van oudsher een reputatie als groene stad (en daarom doorgaans met een groen gekozen bestuur). Leven in een natuurrijke(r) omgeving is van grote waarde.”

Aandacht voor specifieke zaken

“Als het geen extra geld kost en geen ongedierte overlast geeft.”

“Goed idee, maar houd ook rekening met mensen met een kleine beurs. Niet iedereen is in staat de extra kosten te betalen. “

“Heel goed, maar als huurder ben je beperkt deelnemer. “

“Heel goed. Het is hierbij wel noodzakelijk dat er adequate ecologische kennis wordt toegepast, aangezien de gemeenteambtenaren deze kennis veelal niet in huis hebben. Het ophangen van nestkasten doet niets als er geen rekening gehouden wordt met het grootste knelpunt, voedsel. (...) Dit vergt dus ook een ander maaibeeld en beplantingsbeleid zodat er jaarrond voedsel en habitat te vinden is voor vele soorten. “

“Klinkt nuttig. Maar zolang veel mensen hun tuin betegelen of niet weten (of kunnen) hun tuin onderhouden, zal dit weinig draagvlak hebben. “

“Lijkt me goed zo lang het maar niet verplicht is. “

Balans en afweging met andere maatschappelijke belangen

“Prima, zolang de balans tussen het leven van de mens en dier centraal staat. Het samenleven moet niet voor overlast zorgen of tot hoge kosten leiden. Goed als het maar niet te duur en streng wordt. “

“Goed idee maar wel tot op zekere hoogte en niet ten koste van alles. Huidige woningnood zie ik als een groot en urgent probleem. “

“Goed idee. Maar het moet niet ten koste gaan van bijvoorbeeld zonnepanelen, speeltuinen en parkeerplaatsen. “

“Heel mooi, maar dat betekent meer ruimte per woning dus minder en duurdere woningen?”

“Prachtig als het maar niet allemaal beschermde soorten zijn want dat gaat ten koste van veel bouwplannen. “

“Zolang het maar in balans is met wonen en werken. Ook reken houden dat 1 auto per huishouden tegenwoordig een noodzaak blijft en is. OV is geen waardig alternatief in de meeste omstandigheden. “

Suggesties over rol van de gemeente

“Eindelijk! Echter geen bouwplannen verschuiven voor een of ander zeldzaam insect en geen wolf is de straat a.u.b. Overleg vooraf met de toekomstige bewoners, achteraf opleggen werkt niet. “

“Prima idee, subsidie voor het aanleggen van sedum op alle platte daken. “

“Vind het niet de taak van de gemeente. “

Eigen verantwoordelijkheid van de gemeente

“Laat de gemeente Nijmegen maar eerst eens bij zichzelf beginnen door het groen te onderhouden, en als het geld in prestigeprojecten te steken. Onder het mom dat is goed voor de bloemetjes en de bijtjes. “

“Laat de gemeente zelf zorgdragen voor minder steen en meer groen. Op koste van de bewoners dit beleid uitzetten werkt averechts. “

“Prima, maar begin met de versteende openbare ruimte, zoals te brede straten e.d. “

Kanttekeningen

“Als het geen extra geld kost en geen ongedierte overlast geeft. “

“Had de gemeente al veel eerder moeten doen en helaas wordt er nog steeds veel meer gebouwd, waarbij natuur verloren gaat en er minder tot niets voor terug komt. “

“Ik vind het een goede zaak maar ik zie, hier in Nijmegen West, vooral het tegenovergestelde.“

“Remmend op plannen. Onnodig oponthoud bij beoordeling bouwplannen en dus vergunningverlening. “

“Zeer begrijpelijk, maar moet echt wel binnen de perken blijven. Niet voor Een diertje of blaadje de vergunning afwijzen. “

Actieprogramma Steenbreek

“Positief, wat mij betreft wordt Operatie Steenbreek verplicht voor alle Nijmeegse tuinen met meer dan 50% bestrating (of kiezels). En zeker nieuwe huizen met tuinen moet dit minder vrijblijvend worden. En ik denk dat het niet veel extra kosten met zich meebrengt, en benadruk vooral wat je er mee wint, naast biodiversiteit en warmte beheersing, een mooi uitzicht, een goed gevoel, een prettige leefomgeving, etc.”

“Prima: vooral aandacht voor “tegelmoppen” ajb.”

Tegenstelling met verstedelijking Nijmegen

“Ik vind het een goed idee. Wel vind ik het een contradictie in terminus: hele oppervlakten worden bebouwd met nauwelijks een boompje of een perkje en dan wordt er als klein compensatie in de buurt een stukje natuur gemaakt.”

“Op zich een goed uitgangspunt, maar het is strijdig met de bouwbehoefte van Nijmegen.”

“Prima plan, alleen beleef ik het negatief. Aangezien op twee meter van mijn achtertuin een groot court geplaatst is, en daardoor de vleermuizen verdwenen zijn.”

Verdeeldheid over onderhoud en maaibeleid

“Bij mij in de buurt wordt er niet gemaaid op tussenstukken, onkruid wordt amper weggehaald tussen de struiken en wordt opgestapeld. Het ziet er niet uit en oogt verloederd.”

“Sommige mensen (blanke boomers) vinden dat een tuin moet netjes uit zien (net als een golfbaan), dat is slecht voor de natuur. Misschien deze mensen overtuigen dat het leven niet zo krampachtige "netjes" hoeft te zijn?”

“Op zich goed, alleen doet Nijmegen dat alleen met onkruid laten staan. En tegels eruit onkruid erin. Daar hebben de bijtjes ook niets aan en het zorgt voor een verloederd aanzien. Het worden stortplaatsen van de wijk. Zorg voor juiste beplanting ook in de wadi. Dan fleurt het de wijk op en hebben de insecten er ook wat aan.”

Relatie met hittestress

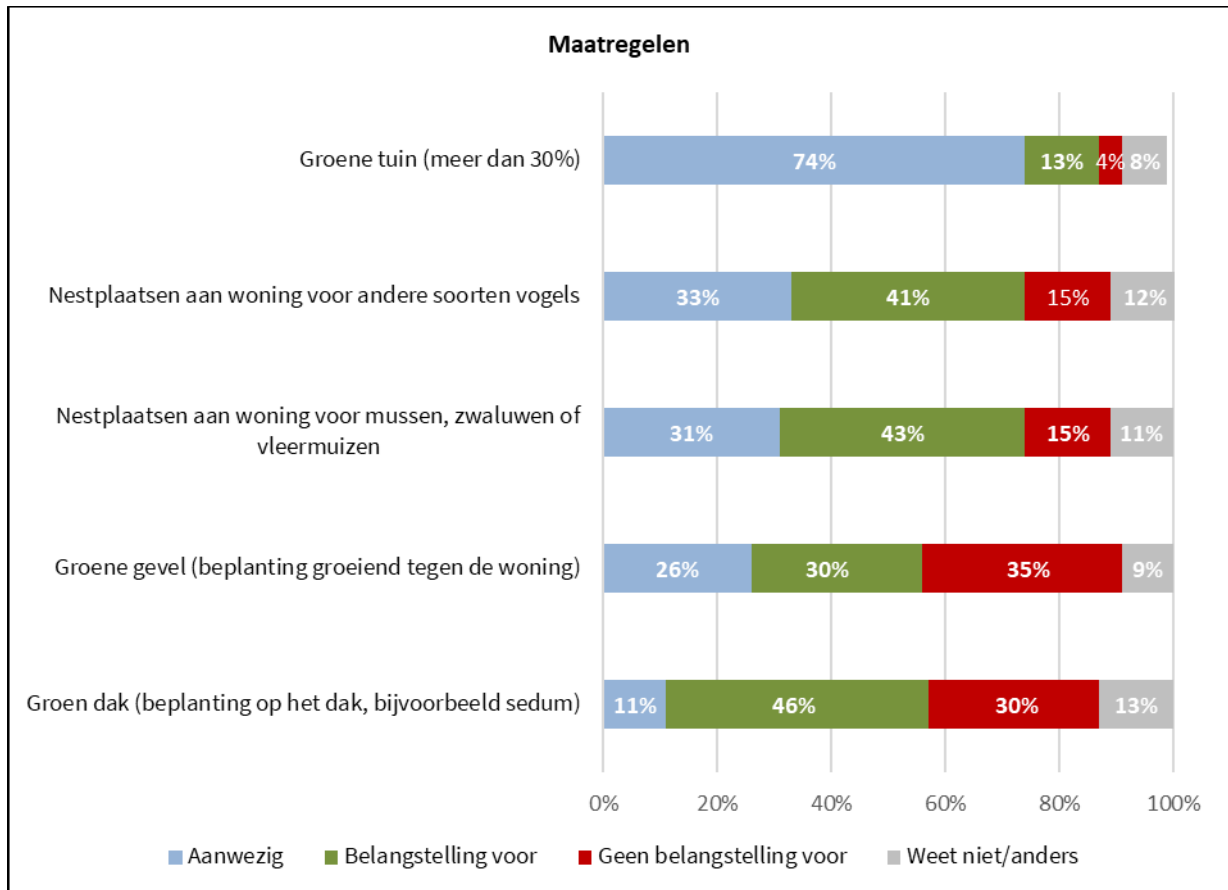
“Dat vind ik goed en belangrijk voor de biodiversiteit en het klimaat. Voorkomen van hittestress.”

“Goed, met name in oudere stadsdelen is dit nodig i.v.m. hittestress voor dier (en mens). (...) Vanwege de hoogoplopende temperaturen in de zomer erg belangrijk.”

“Helemaal mee eens. Zeker nu het steeds warmer gaat worden wordt groen belangrijker. Bovendien is het voor ons brein en lijf gezond makend.”

2. Natuurmaatregelen aan - en rond de woning

We zijn benieuwd of er aan of rond de woning van panelleden nestplaatsen en leefomgeving voor dieren en planten aanwezig zijn. Daarbij is gevraagd of de woning is voorzien van bepaalde voorzieningen, of dat men er belangstelling voor heeft.

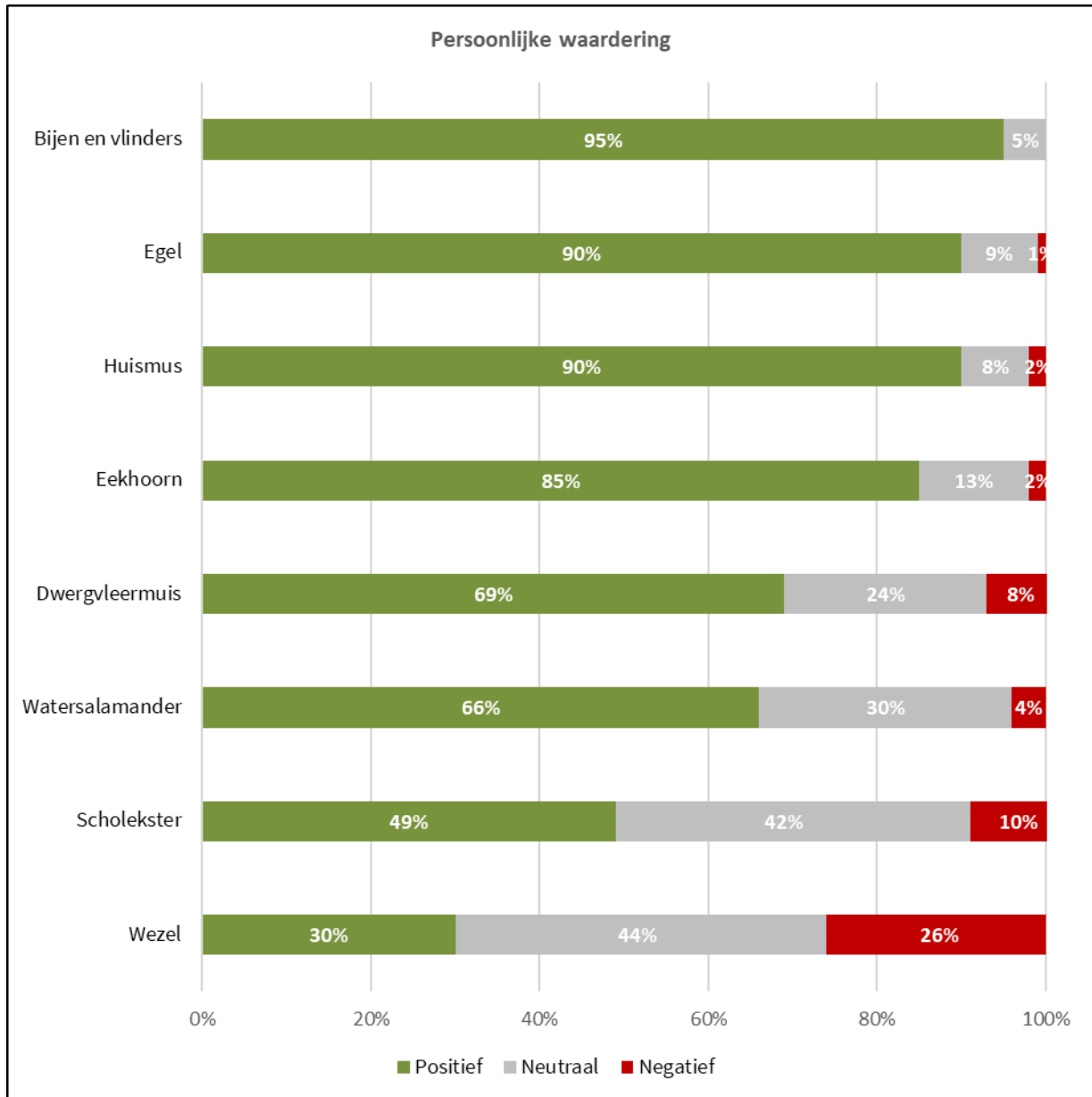

Bron: Peiling Stadspanel, september 2024

- We zien dat veel 'natuurinclusieve' maatregelen of al zijn genomen, of dat er belangstelling voor is.
- Veel panelleden geven aan een groene tuin te bezitten, zo'n driekwart van het stadspanel (74%).
- Ongeveer een derde deel heeft nestplaatsen aan de woning zitten (respectievelijk 31% nestplaatsen voor mussen, zwaluwen of vleermuizen en 33% nestplaatsen voor andere soorten), ruim 40% heeft er belangstelling voor.
- Groene gevels komen minder voor (bij een kwart: 26%), de interesse is ook naar verhouding wat minder (30%).
- Groene daken kennen veel belangstelling (bij 46%), terwijl de verspreiding nog niet zo groot is (bij 11% aanwezig).

3. Aansprekende diersoorten en voorlichting

Om voorlichting en beleid eenvoudig en aansprekend te maken wordt vaak gewerkt met voorbeelden. De gemeente Nijmegen denkt er aan bepaalde dieren of planten extra aandacht te geven in de communicatie, als een soort thermometers voor de algehele natuur. We zijn daarom benieuwd hoe de persoonlijke waardering van panelleden uitvalt.

Bron: Peiling Stadspanel, september 2024

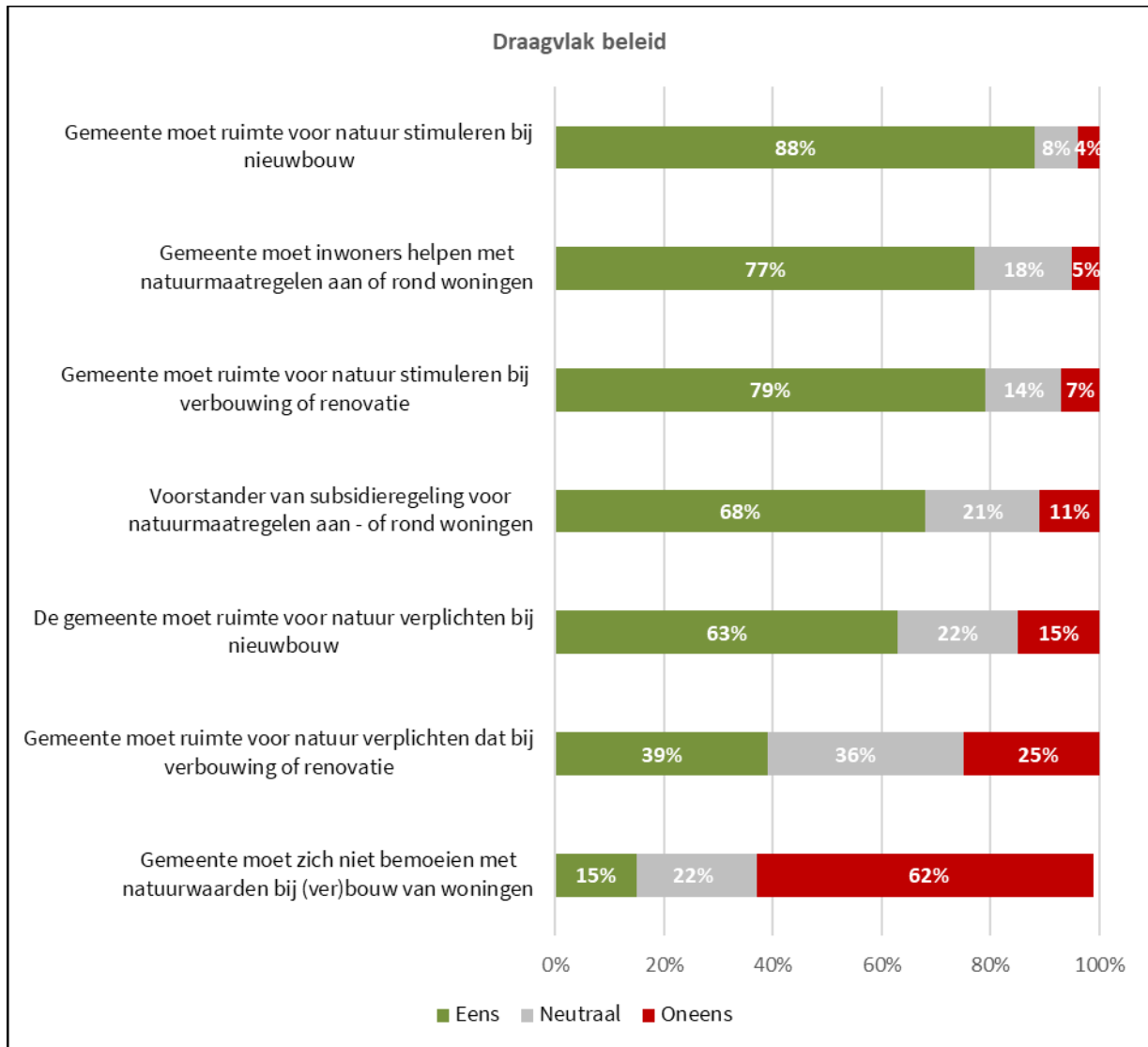
Opvallend is dat Nijmegenaren veel van de voorgelegde soorten persoonlijk kunnen waarderen. Aansprekend in relatie tot voorlichting zijn vooral:

1. Bijen en vlinders (door 95% positief gewaardeerd);
2. Egel (90%);
3. Huismus (90%);
4. Eekhoorn (85%);

De wezel komt minder positief naar voren.

4. Rol van de gemeente

Zoals eerder toegelicht vraagt het gemeentebestuur bij nieuw- of verbouw meer aandacht voor planten en dieren. Wij zijn benieuwd hoe panelleden aankijken tegen verschillende mogelijkheden hiervoor. Welke rol(len) zou de gemeente kunnen spelen?

Bron: Peiling Stadspanel, september 2024

- In zijn algemeenheid is er veel draagvlak voor (de voorgelegde) instrumenten rond natuurinclusief bouwen.
- Voor stimuleren en helpen zijn meer voorstanders dan voor verplichten. Uitzondering hierop: bijna 7 van de 10 panelleden zijn voor verplichtingen bij nieuwbouw.
- Een naar verhouding kleine groep (15%) is van mening dat de gemeente zich niet moet bemoeien met natuurwaarden bij (ver)bouw van woningen.